

התעמרות במקומות עבודה בקרבת אחים ואחיות בישראל

נטע-לי זלצר RN, MN, אינה-ארין גימברט RN, MN, ליבישיץ ריבן אילנה PhD, RN
המחלקה לסיעוד, בית ספר ע"ש רקנאטי, הפקולטה למדעי הבריאות, אוניברסיטת בן גוריון בנגב

רקע

התעמרות במקומות העבודה בקרב אנשי הצוות הסיעודי רווחת מאוד בעולם ומהווה אתגר עבור מערכת הבריאות. אחים ואחיות החווים התעמרות במקום העבודה, מעניקים טיפול פחות איכותי למטופליהם. "חוסן" הינו יכולת של הפרט להתמודד עם מצבי דחק, להתאושש מהם ולחזור לשגרת החיים. מאחר ובצוות הסיעודי התעמרות רווחת, ישנה חשיבות רבה לבדיקת תופעת ההתעמרות בעבודה ורמת חוסן בקרב אחים ואחיות. חוסן אישי עלול להפחית את חומרת ההשפעה של ההתעמרות ולהוות גורם מחסן בפני פגיעה נפשית אפשרית. אחים ואחיות חשופים לאתגרי עבודה ועמידה מול מצבים שליליים. עובדים וותיקים מסגלים לעצמם יותר אסטרטגיות של התמודדות עם מצבי לחץ. לכן יש מקום לבחון את ההשפעה של וותק במקום העבודה על תפיסת תופעת ההתעמרות.

שיטות המחקר

אוקולוסיית המחקר: אחים ואחיות מוסמכים/ות בבתי חולים וקהילה.
סוג המחקר: מחקר חתך, באמצעות סקר.
תהליך: פנייה לבגדים באמצעות הרשנות החברתיות בבקשה מאנשי צוות סיעודיים למלא שאלון גוגל פורם.
כלי המחקר:
שאלון סוציו-דמוגרפי.
שאלון תפיסות התעמרות - Lateral Violence in Nursing Survey (LVNS) (Nemeth et al., 2017)
מורכב מסקר בן 23 פריטים המחולקים ל-4 נושאים: שכיחות התעמרות שנמדד באמצעות 2 היגדים בסולם בין 1-3; חומרת התעמרות שנמדד באמצעות 6 היגדים בסולם בין 1-4.
בבדיקת מהימנות אלפא קרונברך מהימנות המשתנה נמצאה $\alpha=0.63$ במדגם הנוכחי; סיבה להתעמרות שנמדד באמצעות 8 היגדים בסולם בין 1-3; היבטים נוספים להתעמרות שנמדד באמצעות 7 היגדים, כאשר כל היגד מנותח בנפרד.
שאלון חוסן אישי - The Connor-Davidson Resilience Scale (CD-RISC) (Connor-Davidson, 2003). המשתנה "חוסן אישי" נמדד באמצעות 10 היגדים בשאלון. התשובות בסולם ליקרט בין 1-5 כאשר 1=לא נכון, 5=כמעט תמיד. המשתנה הורכב מממוצע התשובות, כך שכל שהציון גבוה יותר החוסן האישי גבוה יותר. בבדיקת מהימנות אלפא קרונברך מהימנות המשתנה נמצאה $\alpha=0.80$ במדגם הנוכחי.

מטרות המחקר

1. לתאר את תפיסת ההתעמרות בקרב צוותים סיעודיים.
2. לבדוק קשר בין וותק בעבודה לתפיסת ההתעמרות.
3. לבדוק את ההשפעה של חוסן אישי על תפיסת ההתעמרות במקום העבודה.

השערות המחקר

1. תפיסת ההתעמרות בקרב האחיות והאחים תהיה גבוהה.
2. אחיות ואחים עם וותק נמוך עד שנתיים יחוו תפיסת התעמרות גבוהה יותר מאשר בקרב הוותיקים יותר.
3. חוסן אישי מהווה מגן שממתן תפיסות של התעמרות.

תוצאות

119 אחים ואחיות השתתפו במחקר בין התאריכים 21.04.22 – 24.05.22. 93.2% נשים, גיל ממוצע 43 (10.5) שנים, וותק בתחום הסיעוד 15.2 (12.8) שנים (טבלה 1). 92% מאחים ואחיות חוו או היו עדים להתעמרות בעובד. מקור ההתעמרות המרכזי: בעל סמכות בכירה (איור 1). בקרב עובדים שהוותק שלהם מעל שנתיים שיעור העובדים שכן היו עדים להתעמרות גבוה יותר (95%) בהשוואה לעובדים פחות וותיקים (75%). עבור יותר מ-71% מהמדגם יש משקל כלשהו של התעמרות על סיבה לעזיבה, כאשר ל-26.9% יש משקל של 75%-100% כחלק מהחלטה לעזוב. נמצא קשר חיובי מובהק בעוצמה חזקה בין תפיסת שכיחות ההתעמרות לבין תפיסת חומרת ההתעמרות (טבלה 2). נמצא קשר שלילי מובהק בעוצמה בינונית בין החוסן האישי לבין תפיסת שכיחות ההתעמרות (טבלה 2). נמצא קשר שלילי מובהק בעוצמה בינונית בין החוסן האישי לבין החשש לדווח על מקרה ההתעמרות לממונה או לגוף המטפל.

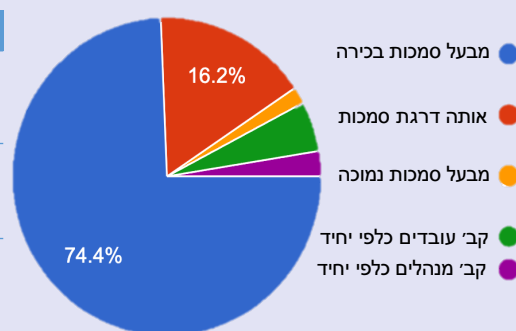
טבלה 2. מתאמים בין משתני המחקר המרכזיים

טבלה 1. נתונים סוציו-דמוגרפיים

איור 1. מקור ההתעמרות

	1	2	3	4
1. וותק	---			
2. חוסן אישי	0.05	---		
3. שכיחות התעמרות	-0.17	-0.24**	---	
4. חומרת התעמרות	-0.03	-0.14	0.56**	---

משתנה	N	SD/M/%	זכר	נקבה
מין	8	6.8%		
גיל	109	93.2%		
ותק בתחום הסיעוד הקליני		M= 42.98 SD=10.54	בשנים	
מקום לימודים	116	99.1%	בארץ	
	1	0.9%	בח"ל	

$p<0.01^{**}$

סיכום ומסקנות

תפיסה לגבי שכיחות וחומרה של חוויות התעמרות ברמה בינונית. מרבית האחים והאחיות חשים התעמרות או היו עדים לה אולם השכיחות של התופעה וחומרתה בפועל בינונית לתפיסתם.
חוסן אישי גבוה קשור בשכיחות התעמרות נמוכה יותר.
לא נמצאו קשרים מובהקים בין וותק העובד לבין תפיסת שכיחות ההתעמרות או תפיסת חומרת ההתעמרות, או רמת החוסן האישי.
יש צורך לבדוק את קבוצת אחים ואחיות בעלי וותק נמוך בעבודה במסודות שונים כדי לעמוד את השפעת מקום העבודה וסגנון העבודה על תפיסת תופעת ההתעמרות.